

Un secret és un secret. Dit així, tot i que la cosa no queda clara, pren un aire d'afirmació que gairebé tranquil·litza. A més, un secret no cal que quedi clar, la seva mateixa naturalesa s'ho porta, i si es tracta d'un secret honrat, d'aquells que no volen mal a ningú, fan molta companyia i donen al seu propietari una importància innegable.

A l'estiu, durant les vacances, la Tessa en va estrenar un de molt notable i després, durant tot l'any escolar, el duia a dins com si passés un ciri adornat, de cera de colors, en una fastuosa processó interior. Quan tenia contrarietats, si s'enfadava amb alguna companya o sorgien diferències entre ella i l'aritmètica i la professora li feia observacions severes, en comptes de sentir-se desgraciada pensava en la seva meravellosa descoberta i una dolça excitació li servia de refugi.

Cada mes topava amb el ritual de les notes, sobretot a causa dels números que, com deia la senyoreta, rio hi havia manera que hi entrés. A casa, quan hi portava el full de qualificacions, el cas de l'aritmètica era sotmès regularment a debat.

—Aquesta noia no farà mai res de bo —exclamava el seu pare—. Jo, als deu anys, ja dividia per quatre xifres.

Això dels deu anys la va ferir, perquè els acabava de fer i tenia consciència que ja era gran i que podien exigir-li molt de profit. «Sí, sí...», va pensar. «Però què tal la finestra? Hi ha qui suma com els àngels i no tindrà mai una finestra com la meua.» Ara que, va abaixar els ulls i va reconèixer que el seu pare la renyava amb raó.

Tanmateix, la finestra era un punt fort. L'havia atrapada un dia de pluja, quan menys podia esperar-s'ho. La família passava els estius a la masia de l'àvia, una casa immensa situada al terme de Polinyà; la qüestió de les dimensions, el qualificatiu d'immensa, sembla que era cosa de la Tessa, ja que la seva àvia sempre deia que la masia no era ni l'ombra del que havia estat, com si les terres i la casa s'haguessin anat encongint misteriosament.

Tornant al dia de pluja, ja se sap que l'estiu té detalls així. De cop, el cel es va enfosquir i al primer tro la mare va fer entrar la nena a casa.

—Sant Marc, santa Creu, santa Bàrbara no ens deixeu! —exclamà la senyora—. I tu, si no vols rebre, no et moguis d'aquí.

La Tessa va començar un vagareig amb trampa. Donà una ullada a la cuina nova, una altra a la cuina vella (on feu brandar desmenjadament els clemàstecs), i després va treure el cap per la porta del celler, on li havien prohibit d'entrar per la por que caigués al cup i morís ofegada per là brisa. Però tot això era per despistar, la trampa aquella que deïem, perquè el propòsit de la Tessa era pujar a les golfes com més aviat millor, ja que també tenia interès d'anar-hi degut al risc d'una altra mena de mort: que

LA FINESTRA

per | **Fere Calders**

la xuclés una de les finestres amb arc de mig punt, sense finestrons ni barana, molt mal calculades en relació amb les criatures.

Va aprofitar un descuit (la mare i l'àvia empaitaven una gallina esverada que no sabia sortir de sota la taula llarga) i pujà de dos en dos els graons que duïen a la sala del primer pis, plena de portes: la dels dormitoris, la del salador, la de la cambra de les fustes... Al cap de l'escala, va aturar-se un instant prop de l'armari de les herbes i aspirà profundament l'olor de la marialluïsa. L'àvia deia que aquella olor aclaria les potències i la Tessa no s'oblidava mai de fer la prova, sense resultats positius fins aleshores, ja que deixant de banda una agradable sensació al nas, l'enigma de les potències no se li revelava, es mantenia a la zona de les coses obscures que volien paciència.

L'escala de les golfes era estreta, de molta inclinació, i amb uns graons alts i escantellats que no es podien pujar de dos en dos. Les golfes, eren un món fascinant que, així que s'acabava d'explorar, tornava a prendre l'aire immaculat i misteriós de les terres verges. Més que res, hi havia un bagul folrat amb pell de vaca, que conservava brillant el pèl de la difunta, ros i amb clapetes blanques com el de l'Estrella, que era la vaca més prestigiosa de la finca. El bagul era ple de cartes antigues amb segells de Cuba, i d'objectes aparentment de poca importància, però que en tenien per qui els sabia apreciar i entendre, com ara la Tessa. La basa forta del bagul, tanmateix, era l'unça que hi havia trobat l'àvia feia molts anys, potser tres o quatre i tot, un dia que buscava la còpia d'una escriptura. Això, la família no s'ho sabia acabar, a pesar de l'evidència de tractar-se d'una unça solitària i venturera. Després de «girar-lo del revés» (aquesta frase era repetida puntualment) el bagul s'havia mostrat eixit i esquerp i es veu que allò de donar una moneda era el seu vaitot. Quedaren que l'avi Josep Alcelsigui (que deien que no era gens distret

tocant als diners) devia haver tingut una fallada.

La Tessa ja sabia, de feia setmanes, que hi ha fórmules verbals de pietat que es fan servir d'ofici. Però encara li quedava el deix —les primeres impressions són tossudes— d'atribuir a l'avi el cognom d'Alcelsigui. «Josep Alcelsigui, que en pau descansi», mormolava a l'hora de resar.

Bé. Es quasi segur que tothom es pensa que la Tessa va descobrir el seu secret dins el bagul, quan, en realitat, aquest només va servir-li d'escambell per arribar a la finestra que sempre l'havia atreta, perquè estava condemnada, segons expressió dels masovers. La condemna consistia en una fusta travessera clavada als porticons, a fi d'impedir que els obrissin, i la Tessa pensava que la finestra en devia haver feta alguna de grossa.

«El dia que em vagui provaré d'obrir-la», s'havia promès a si mateixa, l'any passat. Però no de tot cor, ja que la fusta clavada li feia mandra i, la veritat, una mica de respecte. Intuïa que el problema es resoldria tot sol, o bé que hi ajudaria molt la colònia de corcs instal·lada a la fusta travessera, com si els diminuts insectes treballessin, incansablement per escurçar la condemna. Havien treballat tant, que la Tessa va adonar-se que un dels extrems del travesser ja tenia feina per aguantar-se als claus, en comptes de ser al revés.

—Vet aquí que ha arribat l'hora de provar-ho —decidí la Tessa.

Va enfilar-se al bagul i, agenollada al damunt, donà una estrebada al llistó, que li quedà a les mans enmig d'un polsim daurat.

—Finestra: et perdono en nom meu i de la família —digué la Tessa, que de vegades era solemne i teatral—. Apa, esbargeix-te!

La pluja encara batia les teules. Emocionada, la Tessa va descórrer la balda, vencent la repugnància que li produïen les teranyines, i obrí els finestrons, amb un cert esforç, ja que de tant no servir s'havien encastat al marc. I va haver de mig cloure els ulls, perquè una claror estranya va

entrar a les golfes, una claror que no era de dia de pluja, sinó de sol molt fort. A fora, es veia una platja amb palmeres i el fistó banc de l'onatge ribetejant la sorra; un cel blavíssim retallava la silueta d'un vaixell de tres pals, ancorat mar endins.

—Renoí, quina bola! —pensà la Tessa—. Quina finestra més mentidera!

Estava enlluernada i només podia mirar fent esclat amb les pestanyes. El vaixell es balancejava suaument i el ressol feia ballar la costa. Això sí; darrera d'ella, la Tessa sentí que els trons s'anaven allunyant i que el xàfec es convertia en plugim. Li vingué un sobresalt, va tancar la finestra de cop i fugí tan de pressa de les golfes que, al cap de l'escala, només olorà la marialluïsa de passada.

A l'hora de dinar, aprofitant un moment de silenci imposat per la xafogor, preguntà:

—¿Es pot veure el mar des de les golfes?

—No dona —respongué la mare— El Tibidabo el tapa.

—Vull dir des de l'altra banda.

—I ara! A l'altra banda hi ha el bosc de can Riera. No diguis ximpleries i acaba't la sopa.

L'àvia va contemplar la Tessa amb una mirada molt fixa, sense dir res, i quan van haver desparat la taula, va emportar-se la néta a l'hort petit, amb l'excusa que l'ajudés a collir pèsols. Pel camí, li digué:

—¿Oi que has obert la finestra de les golfes?

—Sí.

—I ho has vist tot?

—Tot no ho sé, però Déu n'hi do.

—Doncs mira: has heretat un record de l'avi Josep, al cel sigui. Quan va venir d'Amèrica deia que no hi tornaria mai més, però de vegades s'enyorava. Pujava a les golfes, s'asseïa davant la finestra i somiava en la seva bricarca. Segons ell, aclucant els ulls, la veia talment...

—Què és una bricarca?

—És un vaixell de tres pals. Que no l'has vist?

—Ah, sí!

La Tessa preguntà si els records dels altres es podien heretar, i l'àvia va contestar-li que, tractant-se de gent de la família, sí.

—Jo mateixa —va afegir— he heretat una por als borinots que no sé si em ve de la branca del pare o de la mare. Ja saps que els borinots no fan res.

Li aconsellà que no parlés de la finestra amb els altres, perquè hi ha coses que són íntimes, de cadascú.

I aquest era el secret que la Tessa feia servir de coixí quan topava amb una nota baixa o amb amargors de la vida. Però tenia dubtes, no ho veia tan clar com sembla després d'explicar-ho ara.

De vegades, no sabia si atribuir la visió a les aventures tropicals de l'avi Josep Alcelsigui o a les potències de la marialluïsa.